

УДК 655.519.26:655.83

М.С. Мартинюк

**КВАЛІМЕТРИЧНА ОЦІНКА СУЧАСНИХ
ПОКРИВНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ КНИЖКОВО-
ЖУРНАЛЬНИХ ОПРАВ**

Добра оправа завжди визначала рівень і цінність видання. Сьогодні дорогі елітні видання інколи перетворюються у справжні витвори мистецтва. Для їх опрацювання використовуються ручна робота та натуральні матеріали – шкіра, тканини, папір ручного відливу тощо.

Для масових видань важливими є технологічність конструкції оправи і доступність матеріалів для їх виготовлення. Так, найпопулярніша нині так звана "м'яка" оправа (50–60 % усієї книжкової продукції) — обрізна паперова обкладинка. Щоб надати їй товарного вигляду, використовують припресування плівки, лакування відбитків, тиснення. Для видань у твердій оправі найхарактерніша така конструкція, як картонні сторінки, покриті довговолокнистим папером, проклеєним полімерною композицією, чи матеріалом із синтетичним полівінілхлоридним покриттям на паперовій основі.

Тканинні матеріали, що використовуються за кордоном для опрацювання подарункових ексклюзивних видань і білових виробів, на вітчизняних підприємствах практично не застосовуються, а старі добрі коленкор і лідерин давно "вийшли з моди".

З появою на поліграфічному ринку України колекцій елітних паперів провідних європейських фірм, наприклад паперу "Кашемір", виготовленого із застосуванням фетрових волокон, чи паперу "Констелейшен Джейд" з покриттям під перли і з

різними варіантами тиснення, а також так званих "екологічних" паперів (безхлорних або зі зниженим вмістом хлору), постає питання їх вивчення, щоб можна було дати виробникові певні рекомендації щодо використання після друкарських процесів [2,3]. Тому актуальною є проблема розробки кваліметричних показників палітурних матеріалів для забезпечення якості книжкових оправ і всього видання. У зв'язку з тим слід провести дослідження нових палітурних і обкладинкових матеріалів з врахуванням їх власне "паперових" властивостей.

З точки зору технології брушурувально-палітурного виробництва для покривних матеріалів важливі такі кваліметричні показники: еластичне (пластичне) видовження при розтягуванні; пружнопластичні властивості, жорсткість і втрата жорсткості при зволоженні; взаємодія з клейовою композицією (скручуваність, всотування, пробивання клею назовні, міцність скріплення).

Серед важливих експлуатаційних характеристик – такі, що мають вплив на старіння матеріалу (водневий показник), і ті, що визначають термін життєздатності видання (витривалість до динамічних навантажень, стійкість до стирання, міцність на роздирання, опірність зламуванню і зминанню).

Нами розроблена ієрархічна структурна схема кваліметричних показників покривних та обкладинкових матеріалів (див. рисунок), яка включає комплексний показник якості (I рівень) та групові й одиничні показники (II і III рівні). Ця схема відповідає вимогам теоретичної кваліметрії щодо побудови дерева властивостей об'єкта і може розглядатись як елемент дерева властивостей книжково-журнальних оправ чи видання загалом [1].

Властивості палітурних матеріалів повністю формуються в процесі їх виробництва. Проте в деяких випадках можливо відкоригувати ті чи інші показники матеріалу безпосередньо під час проведення палітурних процесів. Якщо, наприклад, у клейову композицію для плоского склеювання аркушів паперу вводити пластифікатор, то спостерігатиметься зниження жорсткості склеєної деталі, що підвищує її опірність зламові.

Ієрархічна структурна схема кваліметричних показників покровних та обкладинкових матеріалів

Таким чином, дослідивши кваліметричні показники властивостей палітурних матеріалів, можна передбачити їх поведінку під час технологічного процесу, експлуатаційні показники майбутньої оправи і при можливості їх скоригувати.

1. Азгальдов Г.Г. Теория и практика оценки качества товаров (основы кваліметрии). М., 1982. 2. Чурусов С. Мрія естетя. Елітні сорти паперу// Палітра друку. 1998. №4. С. 70–71. 3. Problematyka obrobki materialow. Seminarium Fogra// Swiat druku. 1996. № 1. S. 60–64.

Стаття надійшла до редколегії 28.01.99